

Posudek oponenta diplomové práce

Bc. Lucie Luštinová: Zvyšování čtenářské gramotnosti u středoškolských studentů prostřednictvím učiva botaniky

Diplomová práce Bc. Lucie Luštinové s názvem „Zvyšování čtenářské gramotnosti u středoškolských studentů prostřednictvím učiva botaniky“ je aktuálním příspěvkem k výukovým inovacím ve všeobecném biologickém vzdělávání s důrazem na současné trendy tvorby kurikulárních systémů.

Práce v rozsahu 117 stran textu obsahuje dále pět příloh zahrnujících seznam použitých zkratk, plná znění dvou použitých dotazníků a od každého z nich jeden vyplněný exemplář jako příklad. Je standardně členěna na úvod, teoretickou část, popis použitých metod, formulaci cílů, praktickou část, diskusi výsledků a závěr. Seznam použité literatury čítá 35 pramenů a uvedeny jsou i zdroje použité grafiky. Nakolik jsou v textu citované zdroje uvedeny se snahou o dodržení platných norem, připomínkou zde je nejednotnost citační formy jednotlivých položek (např. plná jména vers. iniciály autorů). Také zdroje použité grafiky by měly být citovány dle norem, což v řadě případů není dodrženo.

Hlavním cílem práce bylo vytvořit, odladit a připravit k praktickému použití pracovní listy pro středoškolskou výuku biologie s tématy z botaniky se zaměřením na rozvíjení čtenářské gramotnosti.

V teoretické části se autorka postupně zabývá fenoménem čtenářské gramotnosti a motivace žáků, dále rozebírá středoškolskou výuku biologie v aktuálních kurikulárních dokumentech (RVP-G) a doplňuje i teorii tvorby pracovních listů. Kapitola věnovaná čtenářské gramotnosti se opírá o výsledky mezinárodních srovnání a publikace věnované obecnému pojetí tohoto fenoménu. Větší zastoupení mohly mít i zdroje zabývající se formováním čtenářské gramotnosti ve výuce přírodovědných předmětů, i když je jasné, že to dosud není příliš frekventovaná oblast výzkumu. Obsáhlá je část věnovaná motivaci žáků, v níž postrádám větší zaměření na vztah motivace a formování čtenářské gramotnosti. V části věnované rozboru Rámcového vzdělávacího programu pro gymnaziální vzdělávání není adekvátní informace o tom, že RVP stanovuje obsah určitého předmětu či tématu, nýbrž jde jen o obsah doporučený.

Obsahem praktické části diplomové práce je nejprve hodnocení dostupných středoškolských učebnic a dalších učebních textů z biologie s využitím hodnotících kritérií z nástroje MŠMT pro hodnocení učebnic. Bylo zhodnoceno celkem 9 učebních textů, ale v jednotlivých hodnoceních nenalézám příliš velký význam pro hlavní téma práce, jíž je čtenářská gramotnost. Jde spíše jen o popis jejich obsahu se subjektivními názory na obtížnost textu, didaktickou vybavenost apod.

Stěžejní částí diplomové práce je tvorba deseti pracovních listů z učiva botaniky včetně autorských řešení. Úlohy v pracovních listech mají dostatečnou variabilitu zadání s výraznou vazbou na práci s odborným textem, tedy na prvky formování čtenářské gramotnosti. Pracovní listy byly také testovány v pedagogické praxi a na základě zjištěných problémů byly některé z nich příslušně upraveny. Aplikace dvou pracovních

listů byla doplněna také dotazníkem pro žáky, v němž hodnotili zejména obtížnost a srozumitelnost zadání úloh. Vytvořené pracovní listy jsou tak největším přínosem diplomové práce, ale jejich hodnocení by zasluhovalo další ověřování ve vztahu k formování čtenářské gramotnosti. K praktické části mám ještě několik připomínek:

- žakovské hodnocení pracovních listů nelze považovat za hodnocení jejich kvality, ale může to být jen jeden z dílčích prvků takového hodnocení,
- grafy č. 4 a 5 nemají popis osy y a navíc zde není možné kombinovat počet žáků a průměrnou známku hodnocení,
- žakovské hodnocení není relativizováno schopnostmi žáků, tj. jinak mohou hodnotit úlohu žáci nadprůměrní a podprůměrní apod., což zde není nijak zohledněno,
- v práci postrádám tabulku vyhodnocení všech odpovědí z dotazníků a hlubší popis vzorku respondentů.

Práce je napsána srozumitelným jazykem a má dobrou formální úpravu. V některých případech se vyskytuje nezarovnaný text či jiné drobné nedostatky.

Kromě výše uvedených připomínek mám následující dotazy k obhajobě:

V jakých podmínkách probíhalo testování vytvořených pracovních listů? Byly zadávány bezprostředně po výkladu či v následující hodině či plně nahrazovaly výklad apod.?

Jaké vztahy a souvislosti má dle Vašeho názoru formování čtenářské gramotnosti a využívání digitálních technologií u středoškolské populace? Formulujte pozitivní a negativní příklady se vztahem k výuce biologie.

Závěrem konstatuji, že práce splňuje požadavky kladené na diplomové práce v oboru učitelství pro střední školy a jeví se dobrým základem pro další tvůrčí činnost diplomantky. Proto ji

doporučuji k obhajobě a hodnotím známkou C.

V Hradci Králové dne 11. 8. 2016

Prof. PhDr. Martin Bílek, Ph.D., oponent DP